
A Doktoranduszok Országos Szövetségének

javaslata a nyelvi követelmények racionalizálására

A Doktoranduszok Országos Szövetsége (a továbbiakban: DOSZ) felismerve a doktori képzés nyelvi követelményeiben rejlő egyenlőtlenségek okozta problémát, az alábbi javaslatot teszi a felsőoktatási intézmények számára a nyelvi követelmények racionalizálására:

A doktori képzés nyelvi követelményei a hazai felsőoktatási jogban két helyen jelennek meg. A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 40. § (6) bekezdése meghatározza a doktori képzés bemeneti nyelvi követelményeit, aminek alapján doktori képzésre kizárólag az vehető fel, aki egyebek mellett „legalább egy »C« típusú középfokú államilag elismert – középfokú (B2 szintű) általános nyelvi, komplex – vagy azzal egyenértékű nyelvvizsgálóval rendelkezik” [Nftv. 40. § (6) bek. második fordulat]. Az Nftv. a kimeneti követelmények között is rendelkezik a nyelvi követelményekről.

Az Nftv. 53. § (5) bekezdése felsorolja a doktori fokozat megszerzésének feltételét, amelyek sorában a második „két idegen nyelv a tudományterület műveléséhez szükséges ismeretének a doktori szabályzatban meghatározottak szerinti igazolása, amely siketek esetében a nem magyar jelnyelv ismeretének az igazolásával is történhet” [Nftv. 53. § (5) bek. b) pont)].

Következésképpen az Nftv. ugyan két idegen nyelv ismeretét írja elő a doktori fokozat megszerzéséhez, a második nyelvismeret bizonyításának módját nem szabályozza, csupán annyit mond, hogy a nyelvet a tudományterület műveléséhez szükséges mértékben kell ismernie a doktori fokozatot megszerezni kívánó volt hallgatónak. A nyelvismeret-igazolás részletszabályainak megalkotását pedig a törvény az egyes doktori szabályzatok, így a doktori tanácsok hatáskörébe utalja.

Azt is fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a nyelvismeret igazolásának idejét az Nftv. oly módon rendezi, hogy meghatározza azt az utolsó időpontot amikor bizonyítani lehet a szükséges második nyelvismeret meglétét, ez pedig a fokozatszerzési eljárás utolsó mozzanata, azaz a doktori fokozat odaítélése előttre esik. Ebből fakadóan tehát elképzelhető olyan doktori szabályzatban rögzített szabályozás, amely a doktori értekezés megvédését követően vizsgálja a második nyelvismeret meglétét.

A doktori iskolákról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Doktori Korm. rendelet) pontosítja az Nftv. doktori fokozatszerzéssel kapcsolatos nyelvi rendelkezéseit. A Doktori Korm. rendelet 13. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a] doktori iskola működési szabályzata tartalmazhatja, figyelemmel a doktori szabályzatra, a doktori fokozatszerzés nyelvi követelményeit és a nyelvismeret igazolásának módját. A doktori iskola működési szabályzata meghatározza a nyelvi követelmények teljesítéséhez elfogadott valamennyi idegen nyelv felsorolását, valamint ebből a felsorolásból kijelölhet egy, a tudományterület műveléséhez elengedhetetlen olyan idegen nyelvet, amelynek ismerete a fokozatszerzéshez szükséges.” [Doktori Korm. rendelet 13. § (3) bek.]

A Doktori Korm. rendelet tehát a doktori szabályzatra, illetve a doktori iskola működési szabályzatára [Doktori Korm. rendelet 9. § (2) bek. g) pont] delegálja azoknak nyelveknek a meghatározását, amelyekkel teljesíthetők a nyelvi követelmények, valamint akár kötelező nyelvet is meghatározhatnak. Ezen felül az Nftv-hez hasonlóan a Doktori Korm. rendelet is megerősíti, hogy a nyelvismeret igazolásának módját a doktori szabályzatok, vagy doktori iskolai működési szabályzatok rendezhetik.

A hazai felsőoktatási intézmények gyakorlata doktori képzés nyelvi követelményeit illetően meglehetősen szerteágazó. Egyes intézmények esetében a második nyelvi követelmény kizárólag meghatározott szintű nyelvvizsgával teljesíthető, míg máshol akár egy belső nyelvi képzés, vagy vizsga teljesítésével is igazoltnak tekintik a fokozatszerzéshez szükséges második nyelv meglétét. Ezen felül a nyelvismeret igazolásának idejében is különbségeket találunk.

A DOSZ felismerve a szerteágazó hazai gyakorlatokból fakadó egyenlőtlen követelményrendszerek kialakulását, figyelembe véve az eltérő tudományterületi sajátosságokat, azt a tiszteletteljes javaslatot teszi a felsőoktatási intézmények részére, hogy

- a) vizsgálják felül a doktori képzés nyelvi követelményeire vonatkozó gyakorlatukat,
- b) helyezték a nyelvismeret igazolásának időpontját a hallgatóknak lehető legkedvezőbb, lehető legkésőbbi időpontra,
- c) amennyire a tudományterületi sajátosságok megengedik, egységesítsék intézményen belüli gyakorlatukat a doktori képzés nyelvi követelményeit illetően, valamint legyenek figyelemmel más intézmények jó gyakorlatára is,
- d) lazítsanak a nyelvi követelmények igazolásának formai keretein oly módon, hogy a doktoranduszok számára lehető legkedvezőbb metódusokat válasszák, pl. belső nyelvi szigorlat, belső nyelvi képzés teljesítése stb. és
- e) amennyire az intézményi infrastruktúra és források azt lehetővé teszik, törekedjenek olyan nyelvi képzések megszervezésére, amelyek intézményen belül lehetővé teszik a doktoranduszok számára a nyelvi követelmények teljesítését, akár kötelezően teljesítendő, a képzésbe épülő modulként, lehetőség szerint figyelembe véve a tudományterületi, szakmai nyelvi készségeket.

A DOSZ szakmai álláspontját kialakította:

dr. Kis Kelemen Bence

vezető

Jogsegély-szolgálat Munkacsoport

Kelt Budapesten, 2020. április 29. napján

Molnár Dániel

elnök

Doktoranduszok Országos Szövetsége